

MALVARLIĞINA KARŞI İŞLENEN SUÇLARIN FAİLLERİNİN SOSYAL DEĞİŞKENLER VASITASIYLA PROFİL ANALİZLERİ*

Aykut ÇALIŞKAN**, Tuğça POYRAZ***

Öz

Matematiksel modeller aracılığıyla fail profillemesini esas alan çalışma, öngörülsele metotlarla ortaya çıkarılan tespitlerin adli bilimlerde kullanılabilereceğı gerçeğinden yola çıkarak tasarlanmıştır. Çalışmanın temel problemi, malvarlığına karşı işlenen suçlar özelinde suçun aydınlatılmasında sosyo-kültürel değışkenlerin (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ortalama gelir, vb.) geçerliliğini test etmektedir. Soruşturma birimleri tarafından adli vakalarda elde edilen maddi deliller haricinde mülakat süreci ile yapılan bilgi toplamlar, olayın çözümlenmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bununla beraber mülakat sürecini şekillendiren detaylara dair failin sosyo-demografik özelliklerini göz önünde bulundurarak geliştirilen modeller sayesinde sonuca gidilmesi yeni değildir, ancak Türkiye özelinde önermeler geliştirilmesi konusunda saha çalışmaları oldukça kısıtlıdır.

Bu çalışma İstanbul, Ankara ve İzmir illerindeki ceza infaz kurumlarında bulunan 154 tutuklu veya mahkûmun gönüllülük esasına dayalı katılımıyla gerçekleştirilen nicel araştırma sonucunda suçlu profillerini CHAID algoritmasını esas alarak tespit etmeyi amaçlamaktadır. Yapılan karar ağacı analizi sonuçlarına göre; mala zarar verme, hırsızlık ve yağma (gasp) suçları özelinde profilemeye imkân tanıyan sosyo-demografik değışkenlerin ortaya çıkarılması sağlanmıştır. Elde edilen sonuçların soruşturma birimleri tarafından dikkate alınması ve mikro ölçekli yerel birimlere uygulanması sayesinde adli bilim alanında farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Suç, İspat Aracı, Profileleme, Adli Sosyoloji, CHAID Algoritması.

PROFILE ANALYSES OF THE PERPETRATOR OF CRIMES AGAINST PROPERTY THROUGH SOCIAL VARIABLES

Abstract

This study, which is based on perpetrator profiling through mathematical models, is designed considering the fact that the determinations revealed by predictive methods can be used in forensic sciences. The main problem of the study tests the validity of socio-cultural variables (gender, age, education level, average income, etc.) in the elucidation of the crime, especially against the crimes committed against its assets. Apart from the concrete evidence obtained by the investigation units in judicial cases, the information gathering methods made during the interview process contribute greatly to the resolution of the incident. However, details regarding the interview process shaping the results with models developed taking into account the socio-demographic characteristics are not new, but field studies in developing propositions Turkey in particular is very limited.

* Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Adli Bilimler alanında, ‘Adli Sosyoloji Bağlamında Mala Zarar Verme Suçu İle İlgili Mekân Olgusunun Analizi’ başlığı ile yazılan doktora tezinde yer alan analizlerin genişletilmesi sonucu hazırlanmıştır.

** Dr., Komiser, Bayburt Emniyet Müdürlüğü, aykut629aykut@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1886-6991

*** Doç. Dr., Öğretim Üyesi, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, tpoyraz@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3717-4728

The aim of this study is to determine the perpetrator profiles based on CHAID algorithm as a result of quantitative research conducted with voluntary participation of 154 detainees or prisoners in penal institutions in İstanbul, Ankara and İzmir provinces. According to the results of the decision tree analysis; socio-demographic variables that allow profiling of property damage, theft and robbery crimes are considered. It is thought that if the results produced are taken into consideration by the investigation units, it will create awareness in the field of forensic sciences through the application to micro-scale local units.

Keywords: *Crime, Proof Tools, Profiling, Forensic Sociology, CHAID Algorithm.*

GİRİŞ

Malvarlığına karşı işlenen suçlar, belirli bir malın değerinin ya bulunduğu değerden az ya da değeri ödenmeden bir başkasına, zilyedinin rızası olmadan geçmesi veya malın zarara uğratılması olarak değerlendirilmektedir (Katoğlu, 2012: 664-666). Bu kategori altında işlenen suçların failleri, suç işlemeye önce suçun kendilerine getireceği faydaları ve riskleri hesaplayarak suçu işlemeye yönelik karar vermektedirler (Cömertler ve Kar, 2007: 3-4). Suç eyleminin gerçekleşmesinde fail tarafından yapılan kar-zarar hesapları dışında, failin sosyo-demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ortalama geliri, vb.) de etkili olmaktadır.

Toplumsal açıdan suçun işlenme gerekçelerine dair farklı disiplinlerden birçok kuramsal yaklaşım ileri sürülmüşken, özel suçlar temelinde bunu saha çalışmaları ile bağdaştırabilecek, bu alanla uğraşan ve topluma hizmet sunan temel adli bilimler kurumlarına öneri ve tavsiye mahiyetinde bulgular üreten çalışmaların Türkiye genelinde yaygınlığı azdır. Bu noktada özellikle malvarlığına karşı işlenen suçların sosyolojik suç teorileri ile açıklanması ve bu suçların aydınlatılma oranlarının %20 seviyelerinde olması, kamu adına soruşturma yürüten adli makamların konu ile ilgili özellikle beyan delilleri ve kent güvenlik yönetim sistemlerinden yararlanılarak suçları aydınlatmaya çalışması bilinen somut yaklaşımlar arasında gelmektedir.

Çalışmada mala zarar verme, hırsızlık ve yağma (gasp) suçunu işleyen faillerin (kuvvetli suç şüphesi altında yer alan tutuklu ve mahkûmları kapsamaktadır.) daha önce işledikleri suç sayısı, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ortalama aylık gelir gibi sosyo-demografik değişkenler açısından profil analizi yapılması amaçlanmaktadır. Adli bilimler açısından çalışmayı önemli kılan ise Türkiye özelinde suçu veya suçluyu çözümlenmeye yönelik sosyolojik değişkenleri ele alan saha çalışmalarının az olmasıdır.

Bununla beraber delil mahiyetinde değerlendirilen beyanların ifade olarak alınmasında, bireye ait bireysel ve ekonomik bilgilerin soruşturma birimleri tarafından alınması gerektiği 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenmiştir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*İfade ve Sorguluma Tarzı*" başlıklı 147 nci maddesi 1 inci fıkrasının (g) bendinde şu hüküm bulunmaktadır: "*İfade verenin veya sorguya çekilenin kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alınır.*" Bu düzenleme, uygulamada var olan ancak olayların çözümlenmesinde daha işlevsel hale getirilmesi gereken bir kanun maddesini dikkate almasıyla çalışmayı diğer çalışmalardan farklılaştırmaktadır.

Çalışmanın problemi ise kolluk personelinin araştırmaları sonucu kendi başlarına suçun aydınlatılmasına yönelik yaptıkları faaliyetlerin genel oran arasında % 10'luk bir oranı oluşturması, suçtan zarar görenler veya mağdurlar tarafından gelen çağrılar üzerine yapılan çalışmaların ise geri kalan kısmı oluşturması hususudur (Gül ve Polat, 2010: 12). Bu nedenle adli bilimler alanında olayların çözümlenmesinde sayısal yöntemlerin kullanılması sayesinde elde edilen bulgularla, belirtilen probleme farklı bir bakış açısı kazandırılacağı değerlendirilmektedir.

Bu amaçla çalışmada malvarlığına karşı işlenen suçlar arasında yer alan ve örneklem dâhilinde veri toplanan mala zarar verme, hırsızlık ve yağma suçlarının hukuki kapsamından bahsedilerek, faillerin birtakım sosyo-demografik değişkenler bağlamında analiz edilmesi planlanmaktadır. Çalışmada suç unsurları temel alınarak geliştirilen anket formu dâhilinde elde edilen bulgular, CHAID algoritmasıyla analize tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında kullanılan yöntem ve elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak çalışmanın sonuçları yorumlanmıştır.

MALVARLIĞINA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR

Ceza hukuku, korunması gereken değerlerin ihlal edilmesi sonucunda oluşan suçta yönelik düzenlemeleri içermektedir. Hukuksal değerlerin tespit edilmesinin gerekliliği, birey ile bir nesne veya düşünsel bir olgu arasında bulunan fayda ilişkisinden kaynaklanmaktadır (Ünver, 2003: 94). Bir başka anlatımla, kişinin bir nesne veya düşünsel bir olgudan fayda sağlaması, kişiyi faydanın devam etmesini talep etmeye ya da bu faydadan mahrum etmek isteyen sebepleri engelleme arzusuna yönelmektedir.

Ceza kanunlarına yeniden dönecek olduğumuzda, kişilerin sahip olduğu eşyalar mülkiyet hakkı kapsamında korunmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nda kanun koyucu tarafından bireyin sahip olduğu eşyaların korunması için mülkiyet hakkı kapsamında düzenleyici maddeler koyulmuştur. Çalışma kapsamında yer verilen malvarlığına karşı suçlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda "*Kişilere Karşı Suçlar*" başlığı altında yer almakta, bu suçlar kendi çatısı altında 10 bölüm altında sınıflandırılmaktadır.

Malvarlığına karşı işlenen suçların maddi konusu, başkalarına ait taşınır ve taşınmaz mallardır. Failin, suçun konusu olan eşyaya karşı genel kast yönüyle suça yönelebileceği değerlendirilebilir. Ayrıca hukuka aykırılık boyutuyla malın zarar görmesi veya zilyedin rızası olmadan el değiştirmesi söz konusudur. Kanun koyucu tarafından suça ilişkin yaptırımların şekli incelendiğinde; mala zarar verme suçuna basit halde dört aydan üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile ceza verilebileceği düzenleme altına alınmıştır. Buradan hareketle, suça ilişkin cezaların seçenek yaptırım uygulanmak suretiyle düzenlendiğini görmekteyiz (Gürocak, 2011: 150-153).

Mala zarar verme suçunun hırsızlık suçuna kıyasla maddi unsur açısından seçimsel hareket içeren bir suç olduğu anlaşılmaktadır, başka bir deyişle zilyedin sahip olduğu malın yıkılması, tahrip edilmesi, bozulması, yok edilmesi, kullanılamaz hale getirilmesi gibi eylemler söz konusudur (Aras, 2018: 20-28). Mala zarar verme suçunun tanımında da bahse konu eylemler; yıkma, tahrip etme, bozma, yok etme, kullanılamaz hale getirme kanun maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Diğer taraftan hırsızlık suçunda zilyedin rızası olmadan zilyede ait eşyanın bir başkası tarafından alınması söz konusudur (Sayar, 2008: 16).

Yağma suçunda ise zilyedin kendisinin ve yakınlarının hayatına ve cinsel dokunulmazlığına dair bir saldırı yapılacağı ifade edilerek, malvarlığı yönüyle zarara uğratılması durumu bulunmaktadır (Kızmaz, 2005: 138-139). Yağma suçunda cebir ve şiddet kullanılarak bahse konu fiil gerçekleştirilmektedir. Fail, hırsızlık veya mala zarar verme suçundan farklı olarak yağma suçunda mağdurla karşı karşıya gelebilmektedir.

SUÇLU PROFİL ANALİZİ

Suçlu profil analizi çalışmaları, suç eğilimlerini tespit ederek işlenen suç ve suç işleyen bireyler arasında ilişki kurabilmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu alanda geliştirilen önermeler, adli bilimler alanında görev ifa eden kurumlara

soruşturmaların aydınlatılması için ipuçları sunmaktadır (Brown, 1998; Orakcı ve diğerleri, 2019; Takçı ve Hayta, 2014: 694). Suçlu profil analizlerinin temel hedefi, adli olaylarda şüphelileri tespit etmeye fayda sağlayan ipuçlarının tespit edilmesidir.

Yapılan analizler, yürütülen soruşturmalarda şüphelilerin daraltılmasına ve diğer maddi bulguların değerlendirilmesiyle birlikte olayın çözümlenmesine katkı sağlamaktadır. ABD’de 1970’li yıllardan itibaren FBI tarafından Davranış Bilimleri Birimi’nde suçlu profilleri çıkarılarak, yerel ölçekte soruşturmaların daraltılmasında bu analizlerin kullanıldığı bilinmektedir (Douglas ve diğerleri, 1986: 401).

Suçlu profil çalışmalarında bireylerin kişisel özellikleri, sosyal ve demografik özellikleri ile davranış eğilimleri sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Suç işleyen bireylerin yaşam şekilleri, yetiştirilme tarzları, kültürel yapıları ve eğitim düzeyleri değerlendirilerek, failin tespit edilmesinde bu değişkenlerin göz önüne alınması beklenilmektedir (Godwin, 2000). Böyle bir analizin yapılmasının amacı, suçu işleyen şüpheli şahısların tespit edilmesi noktasında çerçeveyi daraltmak, kalitatif ve kantitatif yöntemlerin sunduğu verilerle diğer delilleri destekleyerek adli vakaları aydınlatmaktır. Şüpheli sayısını düşürmek ve tanımlayıcı bilgilere ulaşmak yapılan analizin hedefleri arasındadır.

Olay yerinde yapılan çalışmalar, suçun işleniş şekli ve kullanılan yöntemlerin tespiti, şüphelinin bulunmasını kolaylaştıran ve aynı zamanda suçlu profil analizinin geçerliliğine önemli katkılar sağlayan parametreler arasında gösterilmektedir. Suça özgü işleniş tekniklerine dair envanterlerin olması ve bu tekniklere dair anlamlı verilerin bulunması yapılan analizlerde ön koşullar arasındadır. Diğer taraftan psikopatolojik olgular da, davranış şekilleri dâhilinde yapılacak ayrımlarda anlamlı sonuçlar elde edilmesine katkı sağlayabilmektedir. Gebert (1996) suç işleyen bireylerin kişilik profillerinin tespit edilebilmesi için kullanılması tavsiye edilen değişkenleri belirtmiştir:

Tablo-1. Suç Profil Analizine İlişkin Kullanılan Değişkenler(Gebert 1996'dan akt. Cantürk ve Cantürk, 2004: 32)

Suç Profil Analizine İlişkin Değişkenler			
Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	İrk
Zekâ	Öğrenim Durumu	Yaşam Şekli	Büyüdüğü Çevre
Sosyal Uyum	Kişilik	Karakteristik Özellik	Görünüm
Duygusal Uyum	Mental Yetersizlik	Sosyo-ekonomik Durum	İşe Uyum
İş Aışkanlıkları	Motivasyon	Cinsel Uyum	Cinsel Sapkınlıklar
Olay Yeri ve Yaşadığı Yerin İlişkisi	Patolojik Davranış Özellikleri		

Yukarıda sayılan değişkenlerden sağlıklı veriler alınabilmesi için soruşturma birimlerinin sorumluluk dâhilinde her bir değişkenin alacağı değerler doğrultusunda frekans aralıklarını tespit etmesi ve elde ettiği deneyimleri gelişen adli olaylara uygulaması gerekmektedir. Bu çerçevede değişkenlerin yapısı dikkate alınarak görüşmeler veya anketler/ölçekler vasıtasıyla anlamlı bulgular üretilmesi sağlanabilmektedir. Bu bağlamda suçlu profil analizleri tümevarımsal, tümdengelimsel ve coğrafi analiz sistemleri başlıkları altında analiz edilmektedir. Tümdengelimsel profillemede mağdurun verdiği yanıtlar ve yaşamış olduğu deneyimler; tümevarımsal profillemede suç işlediği anlaşılan bireylerin özellikleri; coğrafi profillemede ise olayın gerçekleştiği yerlerin özelliklerinden yararlanılarak analizler gerçekleştirilmektedir (Takçı ve Hayta, 2014: 694).

YÖNTEM VE MATERYAL

Çalışmada nicel araştırma yöntemleri arasından tarama araştırması yapılarak, veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Tarama araştırması; özünde istatistiksel veri sunması nedeniyle pekçok insanın görüşlerini, özelliklerini ve geçmişteki davranışlarını sormak suretiyle pozitivist yaklaşım içinde bilime katkı sunmaktadır (Neuman; 2014:395). Anket formunun uygulanacağı örneklemin seçiminde, kesitsel bir tarih aralığı (2013-2016) temel alınmıştır. Suçlu davranışın tespit edilmesinde, örneklemin kuvvetli ve yeterli suç şüphesi altında bulunan tutuklu ve mahkûm bireyleri kapsamına dikkat edilmiştir. Bu amaçla çalışmanın örnekleminin, ceza muhakemesi süreci ile örtüşmesi açısından, ceza ve tevkif

evlerinde bulunan mahkûm ve tutuklulardan oluşmasına dikkat edilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın evrenini çalışmaya konu olan mala zarar verme suçundan dolayı 2013-2016 yılları arasında ceza ve infaz kurumlarına giren hükümlüler oluşturmaktadır. 2013-2016 yılları arasındaki TÜİK verileri üzerinden mala zarar verme suçundan ceza ve infaz kurumlarına giren hükümlü sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070).

Tablo-2. Yıllara ve Cinsiyete Göre Türkiye Geneli Mala Zarar Verme Suçunun Hükümlü Sayıları

Yıllar	Erkek Hükümlü	Kadın Hükümlü	Toplam
2016	2.340	88	2.428
2015	2.224	84	2.308
2014	2.369	81	2.450
2013	3.370	153	3.523

Mala zarar verme suçundan yılda ortalama 2.677 hükümlünün ceza ve tevkif evlerinde olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem tespitinde istifade edilen yıllar arasında 2013 yılı hariç diğer yılların benzer dağılım gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu durum 2013 yılında Türkiye’ de yaşanan toplumsal hareketler sırasında kamu malına verilen zararın artmasıyla açıklanabilir.

Verilerin analizi sürecinde örneklemin temsil kabiliyetini arttırmak için örneklemin erkek ve kadın mahkûmlardan oluşmasına, yaş dağılımı olarak 18 ile 65 yaş arasında olmasına dikkat edilmiştir. TÜİK verilerinden mala zarar verme suçundan ceza ve infaz kurumlarına giren hükümlülerin en çok İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde olduğu görülmüştür.

Geniş kapsamlı literatür araştırması sonrasında çalışmanın örneklem seçme metodunun belirlenmesinde; basit rasgele örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu örnekleme yönteminin kullanılma amacı, suçun pek çok boyuttan oluşması ve rastgele seçilen örneklem sayesinde farklı çevrelere de erişilebilme olanağı sağlanarak araştırmanın örnekleminin temsil kabiliyetinin artırılmasıdır.

2013-2016 yılları arasında mala zarar verme suçundan hüküm giymiş ortalama 2.677 kişi bulunmaktadır. Bu nedenle kitleyi temsil edebilecek birey sayısı; örneklem hata payının 0,05 olarak belirlenmesi ve malvarlığına karşı işlenen suçların diğer suçların yaklaşık olarak güncel veri olan 2016 yılı istatistiklerine göre ortalama binde 12’sini oluşturduğu değerlendirildiğinde, örneklem sayısı 60 erkek, 5 kadın olmak üzere toplam 65 birey olarak hesaplanmıştır.

Anket formlarında yaşanabilecek olası veri kaybı ve mala zarar verme suçundan hükümlü bulunan tutuklu ve mahkûmların sayısı göz önünde bulundurularak olması gereken örneklem sayısının iki katını oluşturan örneklemin çalışmaya dâhil edilmesi planlanmıştır. Bu çerçevede çalışmanın 120 erkek, 10 kadın (İstanbul için 50 erkek, 5 kadın; İzmir için 45 erkek, 3 kadın ve Ankara için 25 erkek, 2 kadın) olmak üzere toplam 130 kişiye uygulanması planlanmıştır.

Demografik açıdan farklı bireylere ulaşmak için üç ilde farklı bölgelerde bulunan ceza ve tevkif evlerinden izin alınarak 6 infaz kurumunda çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın uygulandığı tutuklu veya mahkûm bireyler; Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan, malvarlığına karşı suçlardan mala zarar verme suçunu işleyenlerden oluşmaktadır. Çalışma, 20-27 Temmuz 2018 tarihleri arasında üç ilde yer alan infaz kurumlarına bizzat gidilerek, anket formunun karşılıklı olarak uygulanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, ceza ve infaz kurumlarında gönüllülük esasına göre 154 tutuklu veya mahkûmun katılımıyla çalışma sonuçlandırılmıştır.

Tablo-3. Örneklemin Hüküm Aldıkları Suça İlişkin Frekans Tablosu

S. No	Hüküm Alınan Suç	Frekans
1	Mala Zarar Verme	106
2	Hırsızlık	115
3	Gasp(Yağma)	52

Çalışmada mala zarar verme suçundan hüküm giymiş tutuklu ve mahkûmların anket formunda hırsızlık ve yağma (gasp) suçlarını da işlediklerini belirtmeleri, belirtilen suçlara ilişkin olarak da sosyo-demografik bulgulara ulaşılmasını mümkün kılmıştır. Yapılan çalışma, suçlu profil analizine imkan sağlayan sosyolojik değişkenler üzerinden analiz edilmiştir. Bu amaçla sosyo-demografik, ekonomik ve aileye ilişkin çeşitli değişkenleri içeren bilgilerin analiz edilmesiyle yukarıda belirtilen üç suç türüne ait suçlu profilleri oluşturulmuştur.

CHAID ALGORİTMASI

Karar ağacı analizleri, tahmin ve sınıflandırma işlemleri için yaygın olarak kullanılan veri madenciliği yöntemleri arasında gelmektedir. Karar ağacı analizleri, sonuçlarının kolay yorumlanması ve anlaşılması nedeniyle de tercih edilmektedir (Çalış ve diğerleri; 2014: 5). CHAID (*Chi-squared Automatic Interaction Detector*) algoritması, karar ağacı analizleri içerisinde geliştirilen algoritmalar arasında yer almaktadır.

Ki-kare istatistiğini kullanması nedeniyle bölünmelere imkân sağlamaktadır. Kategorik sınıflandırmaya elverişli değişkenlerin yer alması durumunda etkili bir istatistiksel yöntem olarak tercih edilmektedir. Hedef değişkenin alt kategorilerini ve bağlı değişkenlerin alternatif tüm değerlerini birleştirerek düğümler oluşturmaktadır. Bu sayede geliştirilen ağacın dallarına göre en iyi ön kestirim sağlayan değişkenlerin seçilmesiyle analiz şekillenmektedir (Oğuzlar; 2004: 79).

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Ceza infaz kurumlarında bulunan ve başta mala zarar verme suçu olmak üzere, diğer malvarlığına karşı suçları da işleyen tutuklu ve mahkûmlara ilişkin sosyo-demografik değişkenler, istatistiksel olarak kolay yorumlanabilir ve birbirleriyle anlamlı olan değişkenlerin düğüm şeklinde temalandırılması planlanarak karar ağacı analizine tabi tutulmuştur. Öte yandan karar ağacı analizi ile yapılan sınıflandırmalarda belirlenen algoritma temelinde bağımsız değişkenler arasından bölünmesi en isabetli olan değişkenin tespit edilmesi sağlanarak sınıflandırmaya imkân tanındığı anlaşılmıştır.

IBM SPSS Modeler 18.0 paket programı vasıtasıyla “*CHAID*” algoritması kullanılarak yapılan modelleme ile mala zarar verme, hırsızlık ve yağma(gasp) suçundan dolayı ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve mahkûmlara ilişkin sosyo-demografik değişkenlere Ki-Kare testi uygulanması ile bağımlı değişkeni etkileyen ve model içerisinde yer alan bağımsız değişkenlerin gruplandırılması sağlanabilmiştir. Yapılan çalışma kapsamında toplanan verilerin geneli itibariyle kategorik olması sebebiyle modelde Ki-Kare analizi uygulanmıştır.

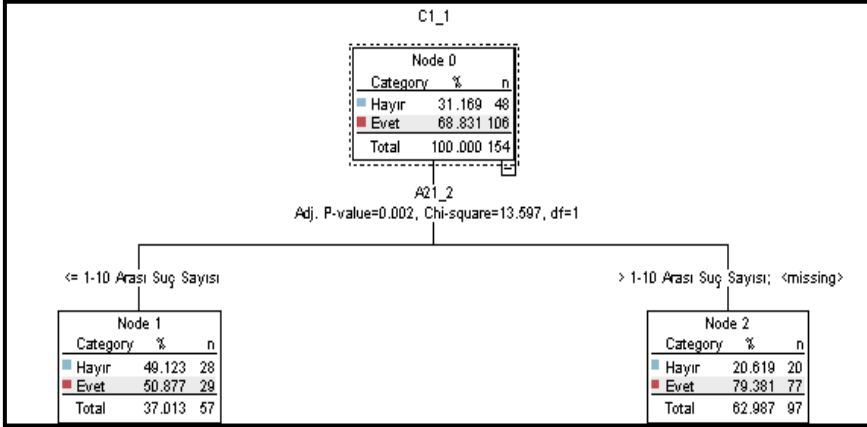
Mala Zarar Verme Suçuna İlişkin Profil Analizi Sonuçları

Mala zarar verme suçunu işlemiş olan tutuklu ve mahkûmlardan elde edilen veriler ile yapılan karar ağacı modeline göre çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde; ilk sınıflandırmanın katılımcıların işledikleri suç sayısı değişkene göre sınıflandırıldığı görülmektedir. Bu çerçevede tüm dallanmalar aşağıda sırasıyla verilerek, karar ağacına ilişkin bütün sonuçlar dallanmalara göre ifade edilmiştir.

Tablo-4. Mala Zarar Verme Suçuna İlişkin Anlamlı Sonuç Üreten Değişkenler

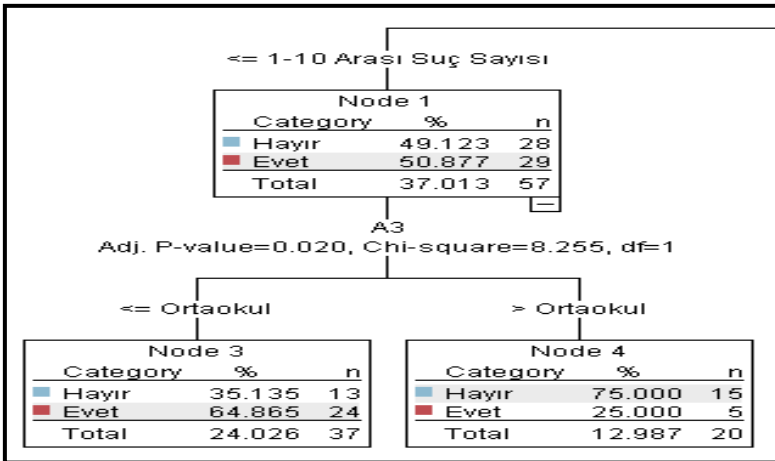
Anlamlı Çıkan Bağımsız Değişkenler			
A21_2:	Adliyeye intikal eden suç sayısı	A8:	İkamet
A3:	Eğitim düzeyi	A2_2:	Yaş
A12:	Kaçıncı çocuk olduğu	A18:	Babanın eğitim durumu
A1:	Cinsiyet	A15:	18 yaş öncesi kardeş kaybı

Mala zarar verme suçuna ilişkin suçlu profil analizi yapılması sonrasında anlamlı çıkan bağımsız değişkenler tabloda gösterilmiş, karar ağacı analiz sonuçlarına ilişkin önem derecelerine göre dallanmalar sırasıyla aşağıda ifade edilmiştir:

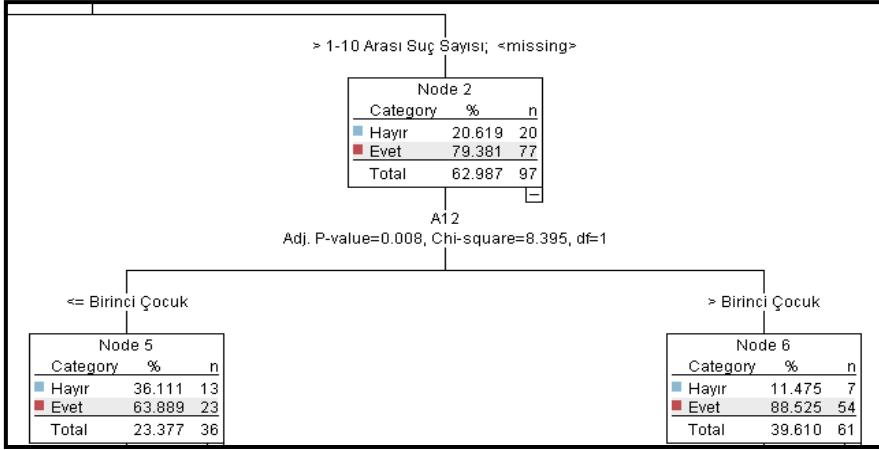
Şekil-1: Mala Zarar Verme Suçunun Suç Kayıtlarına Göre Sınıflandırılması

Yapılan ilk dallanma, katılımcıların suç sayılarına göre şekillenmektedir. Bu kapsamda tutuklu veya mahkûmların işlediği suçlar 10 ve altı veya 10 üstü olarak dallara ayrılmıştır.

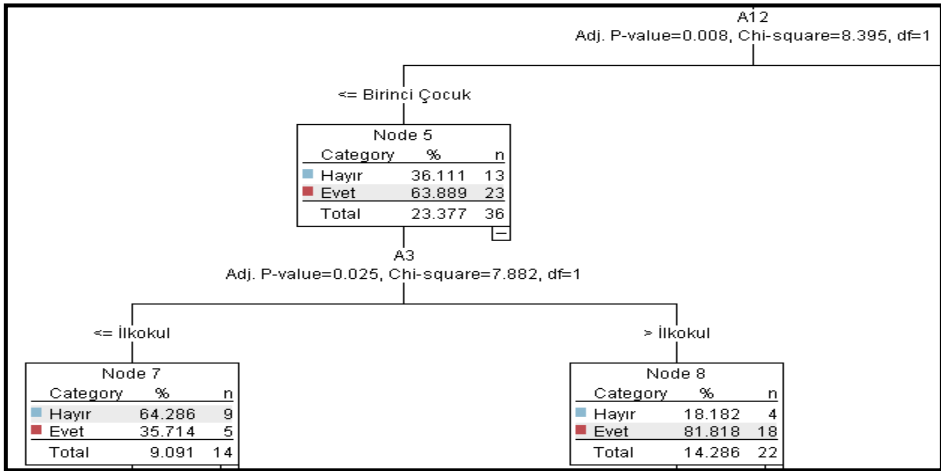
Şekil-2: Suç Kayıtları 10'dan Küçük Olanların Eğitim Durumuna Göre Sınıflandırılması

Suç kaydı 10'nun altında bulunan tutuklu ve mahkûmlardan ortaokul ve altı mezun olanların suç işleme oranı %65 (24 kişi) olarak tespit edilmiştir.

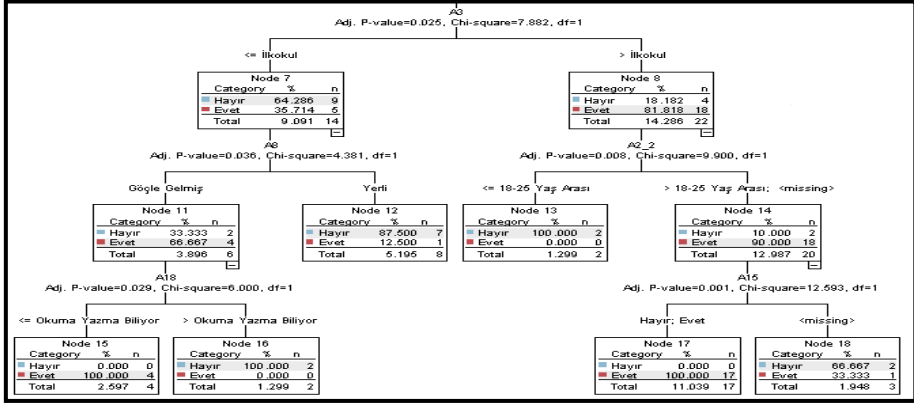
Şekil-3: Suç Kayıtları 10'dan Büyük Olanların Ailede Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Sınıflandırılması

Suç kaydının 10'dan fazla olması durumunda ise faillerin ailede kaçınıcı çocuk olduğu ikinci bir dallanmanın oluşmasını sağlamıştır.

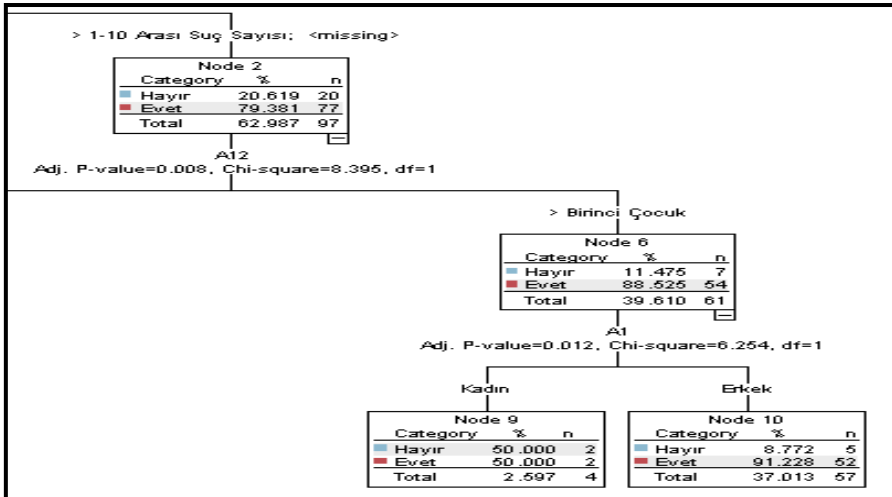
Şekil-4: Birinci Çocuk Olma Durumunun Eğitim Durumlarına Göre Sınıflandırılması

Suç kaydı 10'dan fazla olan ve ailede birinci çocuk olan faillerin eğitim durumu ise üçüncü bir dallanmanın oluşmasını sağlamıştır.

Şekil-5: Eğitim Durumu ve Eğitim Durumuna Bağlı Diğer Dalların Sınıflandırılması

Suç kaydı 10’den fazla olan, ailede birinci çocuk olan ve eğitim düzeyi ilkokul ve altında olan faillerin yaşadıkları yere göç etmeleri ve babalarının okuma yazma bilmemesi durumunda suç işleme oranı %100 (4 kişi) olarak tespit edilmiştir. Suç kaydı 10’den fazla olan, ailede birinci çocuk olan ve eğitim durumu ilkokul ve üstünde olan failler, yaş aralıkları 18 ile 25 yaş üstü ise ve 18 yaş öncesinde kardeş kaybı yaşamışlarsa suçun işlenmesi olasılığı %100 (17 kişi) olarak tespit edilmiştir.

Şekil-6: Suç Kayıtları 10’den Büyük Olanların Cinsiyete Göre Sınıflandırılması

Suç kaydı 10'dan fazla olanların, ilk çocuk olmamaları ve erkek olmaları durumunda suç işleme oranları %91 (52 kişi) iken, kadın olmaları durumunda %50 (2 kişi) 'dir.

Elde edilen bulgular adli sosyoloji bağlamında değerlendirildiğinde; 5 dallanmadan ilki olana dair (eğitim düzeyi ortaokul ve daha altında olan tutuklu ve mahkûmların 10'dan az suç kaydı bulunması durumunda) mala zarar verme suçunun işlenmesine ilişkin model kurulabilmiştir. Bu profile uyan tutuklu ve mahkûmların yaklaşık %65'nin suç işlediği anlaşılmıştır. Bu anlamda eğitim düzeyinin düşük olmasının suç işlemede belirleyici bir değişken olduğu görülmektedir.

Sosyalleşmede önemli bir kurum olan eğitimin, öğretim faaliyetlerin yanı sıra toplumsal normların bireye kazandırılması işlevini de yerine getirmesi nedeniyle suçlu davranışın profillenmesinde belirleyici olduğu değerlendirilmektedir. Bu açıdan yapılan analiz, temel eğitim faaliyetlerini ön plana çıkarmıştır. İlk dallanmaya kaynak teşkil eden suç işleme sayısı ise bireylerin suç işleme tekniklerini ve suç işlerken kendilerini haklı çıkaracak olan gerekçeleri öğrenmeleri sonrasında yeniden suça başvurmalarını kolaylaştıran, aynı zamanda yeniden suç işleyebileceklerini ifade eden bir değişken olarak çalışma sonrası anlamlı çıkan bir başka değişken olarak gösterilebilir.

İkinci dallanma olan, babanın okuma yazma bilmediği veya sadece okuryazar olanların, yaşamlarını idame ettirdikleri bölgeye göçle gelmeleri durumunda ilkokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların birinci çocuk olmaları ve suç kayıtlarının 10'dan fazla olması durumunda suç işleme yüzdesinin %100'e ulaştığı görülmüştür. Bu bulgu, rol model olma özelliği teşkil eden ebeveynlerden babanın eğitim düzeyini ön plana çıkarmıştır. Tutuklu ve mahkûm olan bireylerin sosyal yaşama dair bilgileri edinim sürecinde aile bireylerinden babanın eğitim düzeyi dallanmada anlamlı çıkan bir başka değişken olmuştur. Bu dallanmanın devamını izleyen yaprak modelde ise bireylerin göçle gelmeleri ön plana çıkmıştır. Göçle gelen bireylerin yeni yerleşim yerlerinde hem toplumsal kurallara uyum sağlama sorunları yaşamalarının hem de geçim kaynaklarını sağlama ihtiyacının öne çıkması nedeniyle suç davranışına yöneldikleri değerlendirilmektedir.

Karar ağacı analizinde dallanmanın devamında yer alan eğitim düzeylerine ilişkin değişkenin ilkokul ve altında olması, eğitim düzeyi ile suç işleme arasındaki ilişkiyi teyit eden bir bulgudur. Bir üst dallanmada ise bu bireylerin birinci çocuk oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgu, ailedeki ilk çocuktan diğer çocuklara nazaran

daha fazla görev ve sorumluluğu yerine getirmelerinin beklenmesi nedeniyle sonuçlara yansımış olabileceği değerlendirilmiştir.

Benzer çerçevede dallanmaya katkı sağlayan diğer değişken, bireylerin 10'dan daha fazla suç işlemleri durumudur. Failin ilk çocuk olması durumundan sonra gelen dallanmalar korunmakla birlikte; karar ağacı modelinde 18 yaş öncesi kardeş kaybı yaşayan bireylerden 25 yaş üstünde ve ilkokul mezunu olanlara ilişkin suç işlemeye yönelik yeni bir model daha sunduğu görülmüştür. Bu bakımdan mala zarar verme suçunda kardeş kaybının da çalışmaya katılan bireylerin durumu açısından önem teşkil ettiği anlaşılmıştır.

Diğer bir dallanmada ise cinsiyet faktörü öne çıkmıştır. Kadınların ilk çocuk olmamaları ve 10' dan fazla suç işlemleri durumunda karar ağacı modelinin kurulduğunu görmekteyiz. Benzer şekilde erkeklerin aynı özellikleri taşıması durumunda da dallanma özelliği belirlenebilmiştir. Burada ailede ilk çocuk olmayan failer açısından da 10'dan fazla suç kaydı bulunan bireyler olduğu yapılan analiz sonucunda görülmüştür.

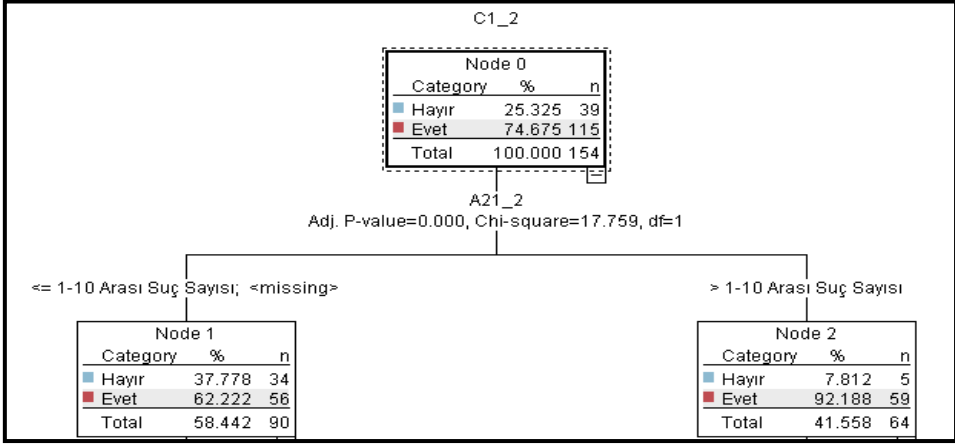
Hırsızlık Suçuna İlişkin Profil Analizi Sonuçları

Hırsızlık suçu özelinde karar ağacı modeline ilişkin CHAID algoritması sonuçları incelendiğinde, anlamlı çıkan değişken başlıkları aşağıda ifade edilmiştir:

Tablo-5. Hırsızlık Suçuna İlişkin Anlamlı Sonuç Üreten Değişkenler

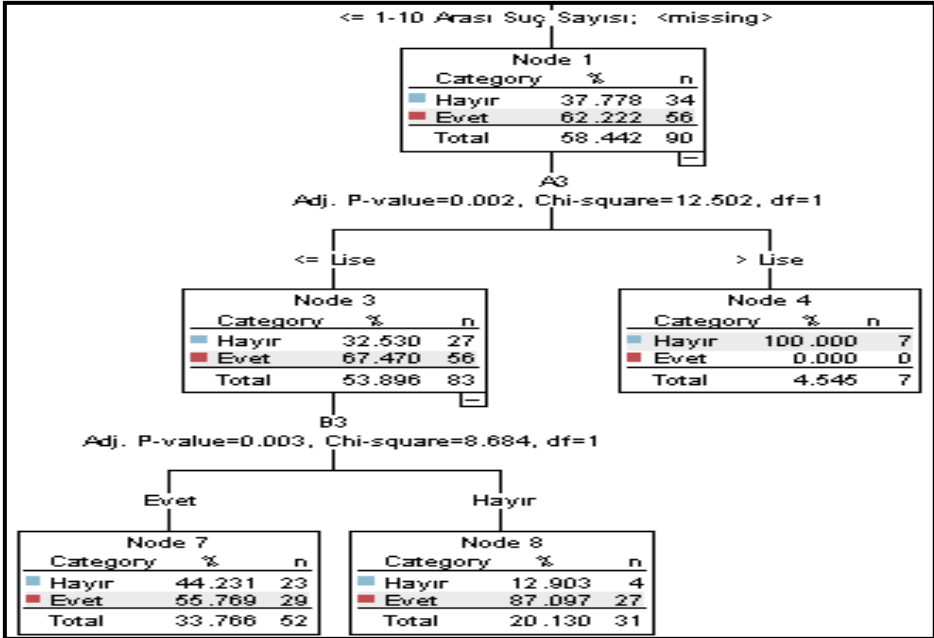
Anlamlı Çıkan Bağımsız Değişkenler	
A21_2: Adliye intikal eden suç sayısı	A7: Ortalama aylık gelir
A3: Eğitim düzeyi	B3: Düzenli olarak herhangi bir işte çalışma
A5: Birileri ile birlikte yaşama	

Dallanmalara ilişkin bağımsız değişkenlerin önem derecelerine göre analiz sonrası anlamlı çıkan değişken başlıkları aşağıda ifade edilmiştir. Buna göre; suç sayısı, eğitim düzeyi, ortalama aylık gelir, düzenli olarak bir işte çalışma durumu ve birileriyle birlikte yaşama durumu hırsızlık suçunda anlamlı çıkan değişkenler arasında yer almaktadır.

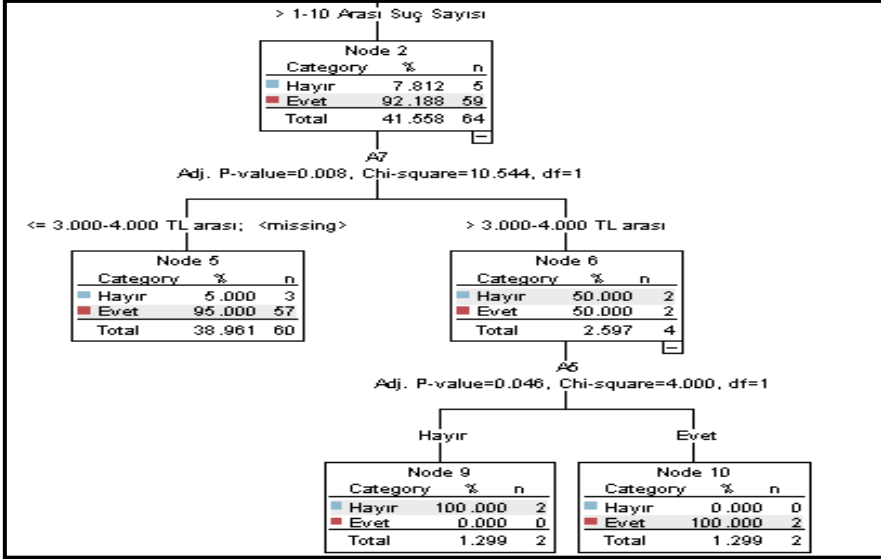
Şekil-7: Hırsızlık Suçunun Suç Kayıtlarına Göre Sınıflandırılması

Yapılan ilk dallanma sonuçlarına göre, suç kayıtlarının karar ağacının oluşmasında önemli değişken olduğu tespit edilmiştir. Bu aşamada suç kayıtlarının 10'dan fazla veya az olması şeklinde 2 dallanma tespit edilmiştir.

Şekil-8: Eğitim Durumu ve Eğitim Durumuna Bağlı Diğer Değişkenlerin Sınıflandırılması

Suç kaydı 10'un altında bulunan tutuklu ve mahkûmlardan lise ve altı eğitim düzeyine sahip olanlar arasından düzenli işi olmayanların suç işleme oranı %87 (27 kişi) olarak tespit edilmiştir.

Şekil-9: Ortalama Aylık Gelir ve Gelir Durumuna Bağlı Diğer Değişkenlerin Sınıflandırılması

Suç kaydı 10'un üstünde bulunan ve aylık ortalama 3.000 TL'nin altında geliri olanların suç işleme oranı %95 (57 kişi) iken, suç kaydı 10'un üstünde bulunanlardan aylık ortalama 4.000 TL'nin üstünde geliri olanların evde birisiyle birlikte yaşamaları durumunda suç işleme oranı (%100) olarak belirlenmiştir.

Hırsızlık suçuna ilişkin kurulan karar ağacı modelinde düzenli olarak bir işte çalışmadıklarını belirten tutuklu ve mahkûmlardan lise ve altında eğitim düzeyine ve 10'dan daha az suç kaydına sahip olmaları durumunda dallanma oluştuğu görülmüştür. Bu modelde düzenli bir işe sahip olmamanın ve eğitim düzeyinin suç işlemede etken oldukları anlaşılmaktadır.

Konuyla ilgili literatürde bireylerin geçim kaynaklarının düzenli olmaması ve daha az olması durumunda hırsızlık suçuna yönelebileceklerine dair bulgular bulunmaktadır. Fleisher (1966) ve Ehrlich (1973) genel anlamda kişilerin gelir düzeylerinin düşük olmasını suça iten sebepler arasında göstermektedir (Fleisher, 1966; Ehrlich, 1973). Bu değerlendirmede toplumda geçim zorluğu yaşayan bireylerin ekonomik açıdan daha az fırsata sahip olacağı kabulü ile suça

yönelebileceği ifade edilmiştir. Bu modellemede eğitim düzeyinin anlamlı olduğu da tespit edilmiştir. Diğer bir dallanmada ise gelir durumu aylık ortalama 3.000 liranın altında olan tutuklu ve mahkûmlardan 10'dan fazla suç kaydı bulunanların model kurulmasında katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede hırsızlık suçuna katkı veren modellerde suç kaydı sayısı haricinde genel itibariyle gelir seviyesin de anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçların yanı sıra evde birisiyle yaşayan, aylık ortalama 3.000 liradan fazla geliri olan ve 10'dan fazla suç kaydı bulunma durumu da aynı şekilde anlamlı bulunmuştur.

Bununla beraber suç kaydı 10'dan fazla olanların bu dallanmada ön plana çıkıyor olması kuramsal açıdan Matza ve Skyes'nın Nötrleştirme Tekniklerini ön plana çıkarmaktadır. Buna göre bireylerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında kendilerini haklı çıkararak suça başvurmaları suç işlemelerini kolaylaştırmaktadır. Bu açıdan artan değerde suç işleyerek suç kayıtlarının fazlaştığı değerlendirilmektedir (Matza ve Skyes, 1962:298).

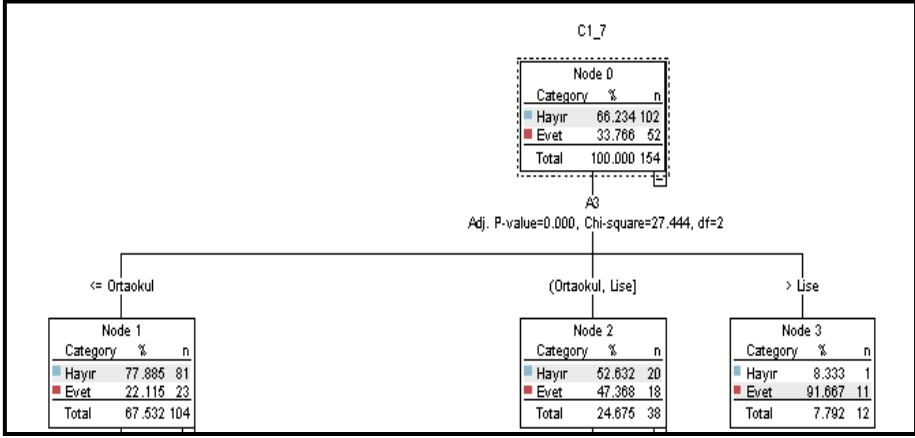
Yağma(Gasp) Suçuna İlişkin Profil Analizi Sonuçları

Yağma suçu özelinde karar ağacı modeline ilişkin sonuçlar incelendiğinde; anlamlı çıkan değişken başlıkları aşağıda sırasıyla ifade edilmiştir:

Tablo-6. Yağma(Gasp) Suçuna İlişkin Anlamlı Sonuç Üreten Değişkenler

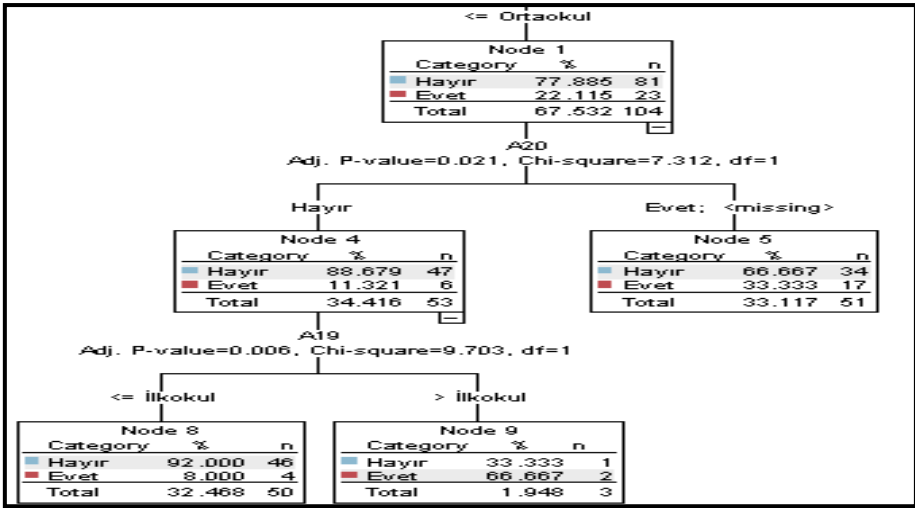
Anlamlı Çıkan Bağımsız Değişkenler	
A3: Eğitim düzeyi	A20: Çocuklukta aile içi şiddet
D7_2: Suça iştirak eden kişi sayısı	A19: Annenin eğitim düzeyi
A16: 18 yaş öncesi anne-baba ayrılığı	

Dallanmalara ilişkin bağımsız değişkenlerin önem derecelerine göre anlamlı çıkan değişken başlıkları; eğitim düzeyi, çocuklukta aile içi şiddet, suça iştirak eden kişi sayısı, annenin eğitim düzeyi ve 18 yaş öncesi anne-baba ayrılığı olarak ifade edilmiştir:

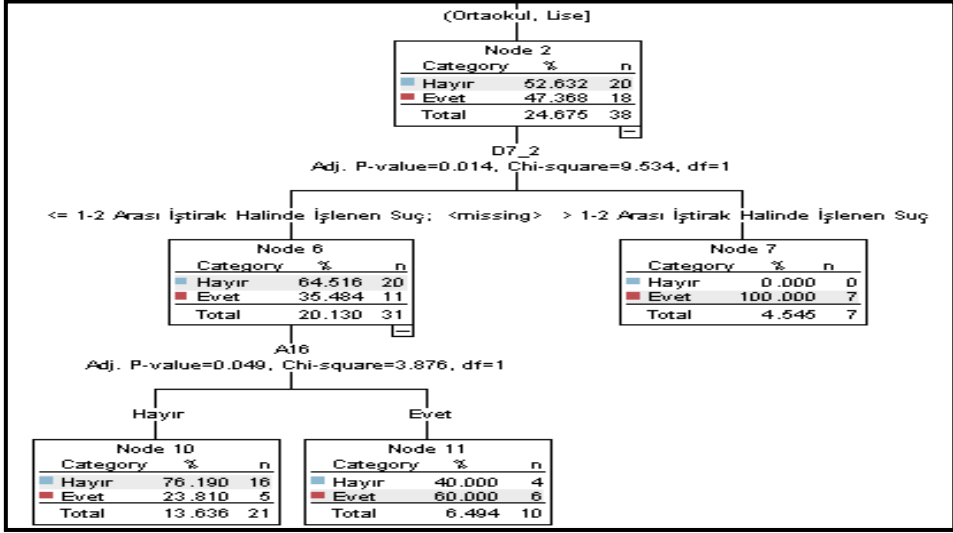
Şekil-10: Yağma(Gasp) Suçunun Eğitim Durumuna Göre Sınıflandırılması

Karar ağacı analizi sonuçlarına göre eğitim durumu, yağma(gasp) suçunun dallara ayrılması ve suç profilinin oluşumunda ilk dallanma olarak tespit edilmiştir.

Şekil-11: Çocuklukta Aile İçi Şiddete ve Bu Değişkene Bağlı Diğer Değişkenlerin Sınıflandırılması

Eğitim düzeyi ortaokul ve altında bulunanlardan çocuklukta aile içi şiddet görmediğini beyan edenler arasında annesinin eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların suç işleme oranı %66 (2 kişi) olarak tespit edilmiştir. Öte yandan çocuklukta aile içi şiddet gördüğünü beyan edenler arasında suç işleme oranı %33 (17 kişi)'tür.

Şekil-12: Suça İştirak Eden Kişi Sayısı ve Bu Değişkene Bağlı Diğer Değişkenlerin Sınıflandırılması

Eğitim düzeyi ortaokul veya lise mezunu olanlardan 1 veya 2 kişiyle suça iştirak edenlerin, 18 yaş öncesi anne ve baba ayrılığı yaşamaları durumunda suç işleme oranı %60 (6 kişi) olarak tespit edilmiştir.

Yağma suçu özelinde model incelendiğinde dallanmaya dayanak teşkil eden değişkenlerin; annenin ve suç işleyen bireylerin eğitim düzeyi ile aile içi şiddet değişkenleri olduğu görülmektedir. Bu modellemede dallanmayı ayıran birinci değişken bireyin eğitim düzeyidir. Ortaokul ve daha altı eğitim düzeyine sahip bireylerin aile içi şiddete maruz kalmaları durumunda şiddet barındıran eylemleri çocukluk döneminde yaşamaları sebebiyle, unsurları arasında şiddeti barındırarak başkalarına ait malların alınmasını oluşturan gasp suçuna sebebiyet vererek suç işledikleri şeklinde anlamlı bir bulgu üretilmiştir.

Diğer dallanmaya teşkil eden değişkenler ise eğitim düzeyi olarak ortaokul ve lise arası eğitim durumuna sahip olmak, beraber suç işleme durumunda iştirak sayısı ve aile bireyleri olan anne ve babanın ayrılığıdır. Bu modelleme, bir önceki değerlendirmeleri muhafaza etmekle birlikte bireyin sosyalizasyon sürecinin önemini açıklamak ve şiddet barındıran faaliyetlerin bu dönem içerisinde edinilen olumsuz değerler sebebiyle yaşanabileceğini vurgulamak adına bu suç özelinde anlamlı sonuçlar üretmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Soruşturma birimlerinin olayın taraflarından ifade alma süreçlerinde yasal yollardan temin ettikleri sosyal değişkenlere yönelik bilgiler, adli bilimler alanında yeteri kadar kullanılmamaktadır. İstatistiksel yöntemler sayesinde soruşturmanın daha iyi özümsemesi ve anlaşılmasına olanak sağlayacak bu değişkenler uygun modeller kullanılması sayesinde bizlere anlamlı veriler üretebilir. Bu çalışmayla yapılmak istenen adli sosyoloji perspektifi esas alınarak sosyal değişkenler sayesinde fail profillemesinin yapılabileceğini göstermektedir. Bu noktada üretilen sonuçlar, adli bilimler nezdinde şüpheli şahısların çerçevesinin daraltılmasında önemli sonuçlar sağlayacaktır. Yapılan çalışmanın bu özelliği, alanında yapılmış diğer çalışmalardan kendisini ayırmaktadır.

Aynı şekilde öngörüsül modellerle elde edilen bilgi hâkimiyeti sayesinde olaylara özgü hızlı ve etkin bir çözümleme yapılabilmesi için gerçekleştirilen ve sosyoloji biliminin bakış açısı kullanarak tasarlanan bu çalışma ile alanda çalışan ilgili birimlere önemli ipuçları sunacağı düşünülmektedir. Bununla beraber adli birimlerin sorumluluk alanlarında ifade süreçleri çerçevesinde topladıkları sosyal ve ekonomik değişkenleri, suç teknikleriyle birleştirilerek faili tespit edilemeyen olayların çözülmesinde farkındalık oluşturacağı değerlendirilmektedir. Saha çalışmalarına önem verilerek veri madenciliği tekniklerinin bu alanda kullanması olayların çözümlenmesinde önemli katkılar sağlayabilir. Aynı zamanda malvarlığına karşı suçlar haricinde diğer suçlar özelinde benzer bir yöntem ile anlamlı sonuçların elde edilebilmesi sağlanabilir.

Ayrıca günümüzde özellikle malvarlığına karşı işlenen suçlarda failerin maddi delil ve bunlar arasında yer alan parmak izi gibi maddi bulguları bırakmayarak olay yerinden fark edilmeden ayrıldıkları, olay yerinde bulunan kameralara dahi dikkat ederek hareket ettikleri bilinmektedir. Suç işleyen bireylerin gerekli önlemleri alması ve olay yerinde maddi delil bırakmamaları nedeniyle soruşturma birimlerin daha farklı alanları da adli vakaların çözülmesinde değerlendirmeleri elzemdir. Bu noktada; çalışmanın farkındalık oluşturacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- 4/12/2004 tarihli Ceza Muhakemesi Kanunu, (Erişim Tarihi: 17 Haziran 2018).
- Aras, M., 2018. *Hırsızlık Suçunun Benzer Suçlarla Mukayesesi*, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, s. 20-28, 2(10).
- Brown, D. E., 1998. *The Regional Crime Analysis Program (RECAP): A framework for Mining Data to Catch Criminals*, IEEE, pp. 2848-2853.
- Cantürk, G., Cantürk, N. (2004). *Suçlu profili*, Adli Tıp Dergisi, 18(2), 27-37.
- Cohen, L.E., Felson M., 1979. *Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach*, American Sociological Review, 588-608.
- Cömertler, N., Kar, M., 2007. *Türkiye’de suç oranının sosyo-ekonomik belirleyicileri: yatay kesit analizi*, 37-57.
- Douglas, J. E., Ressler, R. K., Burgess, A. W., & Hartman, C. R. (1986). *Criminal profiling from crime scene analysis*. Behavioral Sciences & the Law, 4(4), 401-421.
- Ehrlich, I., 1973. *Participation In Illegitimate Activities: A Theoretical And Empirical Investigation*. Journal of Political Economy 81, 521–565.
- Fleisher, B.M., 1966. *The effect of income on delinquency*. American Economic Review 56, 118–137.
- Geberth, V. J., 1996. *Practical Homicide Investigation. Investigative Assessment: Criminal Personality Profiling*. CRC Press, New York, 707-93.
- Godwin, G. M., 2000. *Criminal Psychology and Forensic Technology A Collaborative Approach to Effective Profiling* Kocsis RN, Irwin H, Hayes AF, Nunn R. *Criminal Psychological Profiling in Violent Crime Investigations: A Comparative Assessment of Accuracy*. CRC Press, Boca Raton, 79-94.
- Gül, S. K., Polat, A., 2010. *Kriminoloji Araştırmalarında Mağdur Anketlerinin Yeri ve Önemi*, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7 (1), 1293.
- Gürocak, İ., 2011. *Türk Ceza Kanunu’nda “Mala Zarar Verme” Ve “İbadethanelere Ve Mezarlıklara Zarar Verme” Suçları*, TBB Dergisi, 150-153.
- Katoğlu, T., 2012. *Ceza hukukunda suçun mağduru kavramının sınırları*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 61.2, 657-694.

- Kızmaz, Z., 2005. *Gasp Suçunu İşleyenler Üzerinde Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ E Tipi Cezaevi Örneği*, Sosyoloji Dergisi 14.
- Neuman, W. L., 2014. *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar 2*, Yayın Odası, Ankara, 7. Basım.
- Oğuzlar, A. 2004. *CART Analizi İle Hane Halkı İşgücü Anketi Sonuçlarının Özetlenmesi*, Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, sayı 18, s. 79-90.
- Orakcı, M., Cıylan, B., Kök, İ., & Sevri, M. *Suç Analizinde Veri Madenciliği Teknikleri ve Makine Öğrenmesi Algoritmalarının Kullanılması*, <https://ab.org.tr>, (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2019).
- Sayar, F., 2008. *Hırsızlık Suçu ve Yeni Türk Ceza Kanunu*, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Sykes, M. G., Matza, D., 1962. *Techniques of Delinquency, The Sociology of Crime and Delinquency*, New York, John Wiley and Sons Inc., 298.
- Takçı, H., Hayta, Ş., (2014). *Suç Veri Madenciliği Yardımıyla Hırsızlık Suçları Hakkında Kural Çıkarımı*, Eleco Elektrik–Elektronik–Bilgisayar ve Biyomedikal Mühendisliği Sempozyumu,694-699, Bursa.
- tuik.gov.tr, *Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü Verilerine Göre Mala Zarar Verme Suçunu İşleyen Bireyler*, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070, (Erişim Tarihi: 7 Mart 2018).
- Ünver, Y., 2003. *Ceza Hukuku ile Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, Seçkin Yayınları, Ankara, 94.